

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМФР
Баранова В.Г.
“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності «Фінанси і кредит»

за темою:

**«Оцінка сучасного стану і перспективи розвитку страхування
автотранспортних засобів в Україні»**

Виконавець:

студентка фінансово-економічного факультету
Розлуцька Світлана Михайлівна

/підпис/

Науковий керівник

старший викладач
Сташкевич Наталя Миколаївна

/підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ.....	5
1.1. Сутність та значення страхування автотранспортних засобів	5
1.2. Класифікація страхування автотранспортних засобів	18
1.3. Види обов'язкового та добровільного страхування автотранспортних засобів.....	21
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ «СТРАХОВА ГРУПА «ТАС»).....	24
2.1. Загальна характеристика сучасного стану страхування автотранспортних засобів в Україні.....	24
2.2. Практичні аспекти фінансово-господарської діяльності страхової компанії «Страхова група «ТАС».....	39
2.3. Оцінка добровільного та обов'язкового страхування автотранспортних засобів в компанії «Страхова група «ТАС».....	47
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ.....	61
3.1. Проблеми розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні... .	61
3.2. Шляхи підвищення ефективності організації страхової діяльності	68
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних економічних системах більшості країн світу страхування, а особливо соціально-орієнтовані його види, є одним із важливих механізмів, за допомогою якого реалізується державна політика соціально-економічного захисту населення, підвищується ефективність суспільного розвитку, акумулюються значні інвестиційні ресурси.

Найдинамічнішим структурним компонентом страхової галузі виступає автотранспортне страхування у зв'язку із розвитком транспортної інфраструктури, здешевленням та доступністю транспортних засобів, постійного їх кількісного та якісного збільшення. Відіграючи важливу соціальну роль у суспільстві, автотранспортне страхування виступає пріоритетним вектором розвитку більшості національних страхових ринків.

Дослідженню окремих аспектів означеної проблеми присвячені праці ряду зарубіжних науковців та практиків: Б. Райзберг, А. Азріліян, та ін. Серед вітчизняних науковців заслуговують на увагу роботи С. Осадеця, В. Коноплицький та інших.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є аналіз теоретичних та методичних засад процесу страхування автотранспортних засобів.

Мета пов'язана з вирішенням таких завдань:

- розкрити економічну сутність страхування автотранспортних засобів;
- дослідити тенденції руху страхових премій та страхових виплат страхової компанії «СГ «ТАС»;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність страхової компанії «СГ «ТАС»;
- розробка шляхів підвищення ефективності організації страхової діяльності.

Об'єктом дослідження є процес здійснення страхування автотранспортних засобів в діяльності ПАТ «СГ «ТАС».

Предметом дослідження є економічні відносини з приводу розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні.

Основними методами, які використовуються в роботі є методи теоретичного узагальнення та порівняння; статистичні табличні та графічні методи; методи системного та комплексного підходу.

Інформаційну базу дослідження склали закони України; нормативні акти Кабінету Міністрів України; офіційні дані Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; наукові публікації та звітні дані страхової компанії «СГ «ТАС».

ВИСНОВКИ

Еволюція автотранспортного страхування починає свій відлік від появи перших транспортних засобів та усвідомлення автовласниками того факту, що експлуатація транспортного засобу може призвести до непередбачуваних подій – дорожньо-транспортних пригод, за наслідками яких їм або третім особам будуть завдані певні збитки.

На початку свого розвитку автотранспортне страхування, насамперед, покривало ризик пошкодження транспортного засобу, як майна, згодом стало поширюватися також на покриття цивільно-правової відповідальності автовласників перед третіми особами. В основі періодизації становлення та розвитку добровільного та обов'язкового автотранспортного страхування лежать наступні фактори: історичні (поява транспортних засобів), соціальні (підвищення рівня життя населення), економічні (доступність та масовість транспортних засобів, завдяки їх здешевленню, потреба у джерелі відшкодування збитків за наслідками дорожньо-транспортних пригод), політичні (усування територіально-адміністративних бар'єрів, уніфікація норм законодавства).

З відповідною умовністю можна виділити п'ять основних етапів розвитку автотранспортного страхування, кожний з яких характеризується певними подіями та обставинами, які стали визначальними в розвитку автотранспортного страхування. Визначальним поштовхом до якісних змін у автотранспортному страхуванні та виведення його на міжнародний рівень стало створення у 50-х роках ХХ ст. міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», завдяки якій автовласники отримали страхове покриття на території країн, інших від країни їх постійного проживання, а потерпілі особи стали забезпеченими від наслідків дорожньо-транспортних, які сталися з вини водіїв-нерезидентів.

Автотранспортне страхування суттєво впливає на ефективний розвиток страхового ринку загалом, а також сприяє соціально-економічному розвитку держави.

На сьогоднішній день Приватне акціонерне товариство «Страхова Група «ТАС»» входить до десятки лідерів вітчизняного страхування. Надійність СГ «ТАС» гарантована статутним капіталом, що забезпечений резервним фондом, а також провідними перестраховальниками світу. ПАТ «СГ «ТАС»» має широку регіональну мережу по всій території України. За підсумками січня – березня 2018 року Страхова група «ТАС» посідає друге місце на ринку ОСЦПВ. Відповідно, впродовж вказаного періоду страховиком було залучено 90 244 129,3 грн страхових платежів за полісами обов'язкової «ОСЦПВ». Водночас виплачені за I квартал 2018 року страхові відшкодування за вказаними полісами в сумі 43 471 730,28 грн забезпечили СГ «ТАС» третє місце в ТОП-10 страховиків за обсягом виплат. Чистий прибуток за 2017 рік становить 62951 тис. грн.

Компанія «Страхова група «ТАС»» має низку конкурентних переваг: №1 на страховому ринку України з премій на дорозі; №2 в рейтингу автостраховиків року за версією журналу «Бізнес»; понад 1 млн. грн страхових виплат щодня; входить в ТОП-5 страхових компаній України за швидкістю врегулювання в рейтингу МТСБУ; одна з найбільших мереж представництв компанії по всій Україні; термінова доставка поліса в будь-яку точку України; 3 дні – строк врегулювання збитків до 10 000 грн; 35 хвилин на розрахунок вартості відновлювального ремонту; 10 днів – строки страхової виплати з КАСКО; 80% страховий подій врегулюється за експрес-методом в 3 дні; 100 партнерських СТО на всій території України; оформлення полісів КАСКО 7 днів на тиждень; дистанційне врегулювання (заявка на СТО чи онлайн).

Досвід функціонування національного страхового ринку показав, що визначальними в умовах сучасної ринкової економіки для більшості страховиків України стали проблеми їх адаптації до ринкової кон'юнктури і

змін конкурентного середовища та можливості забезпечення фінансової стійкості компаній. Тому варто приділити увагу правильності визначення факторів фінансової стійкості, підготовці професійних страховиків, визначенню ефективної тарифної політики, яка визначає вартість страхових послуг. Тариф дає можливість досягти необхідного балансу між доходами і витратами страхової компанії. Адже, саме страховий тариф є моделлю страхового фонду, що гарантує беззбиткове проведення страхування. Варто також диверсифікувати ризики шляхом: формування великих і однорідних портфелів; веденням кількох напрямів бізнесу; контролю за кумулятивними ризиками з метою уникнення надмірних факторів ризику, які стосуються кількох страхових полісів; придбання перестраховання. Крім того, програма перестраховання повинна передбачати передачу ризику вчасно та включати перестраховиків з рейтинговою кредитоспроможністю, оскільки у випадку нездатності перестраховика відповідати за свою частку збитків перезастраховані особи повинні будуть повністю покрити високий збиток. Крім розподілу ризиків, перестраховання може використовуватися для забезпечення позикових коштів для надлишку компанії, що надає можливість компанії збільшити обсяг діяльності порівняно з можливим обсягом.

Вирішення наявних завдань і проблем дасть змогу продовжити роботу, спрямовану на модернізацію та модифікацію основ законодавчого регулювання страхування. Визначальними результатами виконання і запровадження у реальну практику завдань щодо розвитку страхування та удосконалення регулювання відносин у цій сфері є подальше зростання обсягу фінансових ресурсів у системі страхування та надання більш широкому колу громадян і юридичних осіб якісного страхового захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. История автострахования [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smotra.ru/companies/79/blog/169995/>.
2. Нескороджена Л.Л. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні: історичний аспект / Л.Л. Нескороджена // Юриспруденція: теорія і практика. – 2007. – № 3. – С. 19–24.
3. Волосович С.В. Страхування ризиків кредитної сфери : монографія / С.В. Волосович. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 388 с.
4. Лосіхін О.О. Проблеми взаємодії держави та страховиків щодо підвищення безпеки дорожнього руху [Електронний ресурс] / О. О. Лосіхін // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – № 1. – С. 101–112. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/zpnudps_2013_1_12.pdf
5. Шевчук В.А. Страхование гражданской ответственности владельцев автотранспортных средств / Шевчук В.А. – М. : Издательский центр «Анкил», 1998. – 80 с.
6. Безпека дорожнього руху: роль страхового ринку: колективна монографія / за ред. О.М. Залетова. – К. : МТСБУ, Асоціація безпеки дорожнього руху, УНДІ «Права та економічних досліджень», 2011. – 64 с.
7. Щодо страхування відповідальності за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asmap.org.ua/index1.php?id=60188&langid=1>.
8. Райхер В.К. Общественно-исторические типы страхования / В.К. Райхер. – М. – Л. : Изд-во Акад. наук СССР в Ленинграде, 1947. – С. 168.
9. Залетов О. Тернистий шлях до європейської правової системи / О. Залетов // Галицькі контракти: діловий тижневик. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту. – 2000.

10. Волосович С.В. Страхування ризиків у системі кредитних відносин : дис. доктора екон. наук / Світлана Василівна Волосович – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 489 с.
11. Страхование от А до Я: книга для страхователя / под ред. Л.И. Корчевской, К.Е. Турбиной. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 624 с.
12. Безугла В.О. Страхування / В.О. Безугла. — К. : Центр навчальної літератури, 2008. — 582 с.
13. Онищенко, Н. В. Ринок автотранспортного страхування і методи регулювання його в Україні: автореф. дис... к.е.н.: спец. 08.07.04 «Економіка транспорту і зв'язку» / Онищенко Н. В. – К., 2004. – 17 с.
14. Козьменко, О. В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку: монографія / О. В. Козьменко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 352 с.
15. Страхування: підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
16. Фурман, В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія / В. М. Фурман.– К.: КНЕУ, 2005. – 296 с.
17. Позднякова, Л. О. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах / Л. О. Позднякова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – С. 250-254.
18. Лібих, К. О. Роль держави у розвитку обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів та забезпеченні повноправного членства України в міжнародній системі страхування «зелена картка» / К. О. Лібих // Вісник Київського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія Економіка. – 2009. – № 105. – С. 44-46.
19. Лібих, К. О. Вдосконалення законодавчого забезпечення страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів в Україні відповідно до норм міжнародного права / К. О. Лібих // Вісник

Київського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія Економіка. – 2009. – № 113/114. – С. 96-99.

20. Райзберг, Б. А. Учебный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский. – М.: Рольф: Айрис- пресс, 1999. – 416 с.

21. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – 5-е изд. доп и перераб. – М.: Институт новой экономики, 2002. – 469 с.

22. Коноплицкий В. А. Это – бизнес. Толковый словарь экономических терминов / В. А. Коноплицкий. – К.: «Альтерпрес», 1996. – 448 с.

23. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія / О. О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.

24. Управління безпеки дорожнього руху / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/>

25. Осадець С.С. Страхові послуги / С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова // Підручник– К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.

26. Базилевич В.Д. Страхові послуги / В. Базилевич, Р. Пікус, Н. Приказюк // Підручник, Ч. 2 – К.: Логос, 2014. – 544 с.

27. Приказюк Н.В. Вектори розвитку автотранспортного страхування в Україні / Н. Приказюк, Т. Моташко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – С. 37-47.

28. Залетов О.М. Автомобільне страхування в системі безпеки дорожнього руху / О.М. Залетов, О.В. Кнейслер, В.М. Стецюк // – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2012. – 509 с.

29. Ефимов С.Л. Энциклопедический словарь. Экономика и страхование / С.Л. Ефимов // – М.: Церих-ПЭЛ, 1996. – 528 с.

30. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stand-i-rozvitok.html>

31. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.forinsurer.com/stat

32. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nfp.gov.ua
33. Моторне страхове бюро України / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mtsbu.ua/ua/>
34. Ліга страхових організацій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uainsur.com>.
35. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua>.
36. Моторне транспортне страхове бюро України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/URL: <http://www.mtsbu.ua>.
37. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. №85/96-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
38. Сукач О. М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи / О. М. Сукач, Л. А. Сарана // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - № 1. - С. 106-113.
39. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури. - 2011. – 376 с.171-173;
40. Бабій Л.І. Вдосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній // Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал - 2011. - №20. - С. 22-24;
41. Бовсуновська Г.С. Розвиток ринку автотранспортного страхування в Україні -Д.: Дніпропетровський національний університет ім.Олеса Гончара 2016р.- ст. 11-24;
42. Вовчак О.Д. Страхова справа: Підручник– К.: Знання, 2011. – 391с.- п.9.2;

43. Васильєва Т.А. Особливості розвитку ринку автотранспортного страхування в умовах фінансової нестабільності - БІЗНЕСІНФОРМ № 3 '2016- 227- 230ст.;

44. Кравчук Г.В. Проблеми і перспективи розвитку ринку страхування автотранспортних засобів в Україні / Г. В. Кравчук, Д. А. Курач, Т. В. Савченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 178–184.